

طرح درس

دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

دانشکده بهداشت

گروه مهندسی بهداشت حرفه ای

عنوان درس: تجزیه و ارزشیابی نمونه های هوا	تاریخ: نیمسال دوم ۴۰۰-۹۹
مخاطبان: دانشجویان کارشناسی پیوسته بهداشت حرفه ای	ترم: ۴
تعداد واحد: ۳ واحد (۲ واحد تئوری، ۱ واحد عملی)	زمان ارائه درس: شنبه ها ساعت ۱۰-۸
دروس پیش نیاز: مبانی نمونه برداری از آلاینده های هوا	مدرس: دکتر اکبر برزگر (۵۰٪)، دکتر فریبرز امید (۵۰٪)

هدف کلی درس:

توانایی سنجش کمی تراکم آلاینده های هوا به منظور ارزیابی ریسک های شیمیایی

اهداف کلی جلسات: (جهت هر جلسه یک هدف)

- ۱- آشنایی با طرح درس و سرفصل ارائه شده از سوی وزارت
- ۲- روشهای مختلف آماده سازی نمونه ها ۱
- ۳- آشنایی با روشهای مختلف آماده سازی نمونه ها ۲
- ۴- کالیبراسیون
- ۵- دستگاه های قرائت مستقیم ۱
- ۶- دستگاه های قرائت مستقیم ۲
- ۷- نمونه برداری، تعیین سایز و شمارش ذرات گرد و غبار به روش میکروسکوپی
- ۸- آشنایی با اسپکتروفتومتر UV-Vis و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا
- ۹- آشنایی با اسپکتروفتومتری IR و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا
- ۱۰- آشنایی با انواع کروماتوگرافی و آشنایی با گاز کروماتوگرافی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا ۱
- ۱۱- آشنایی با گاز کروماتوگرافی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا ۲
- ۱۲- آشنایی با کروماتوگرافی مایع با عملکرد بالا
- ۱۳- آشنایی با کروماتوگرافی صفحه ای
- ۱۴- آشنایی با جذب اتمی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا
- ۱۵- حدود مجاز تماس شغلی در شیفتهای معمولی و شیفتهای بیش از ۸ ساعت،
- ۱۶- حدود آستانه مجاز ذرات باتوجه به سایز آنها

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

نام و امضای مدیر گروه: دکتر فرامرز قره گوزلو

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امید

تاریخ ارسال:

تاریخ ارسال:

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷

جلسه اول

هدف کلی: آشنایی با طرح درس و سرفصل ارائه شده از سوی وزارت

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- طرح درس تجزیه و ارزشیابی نمونه های هوا را شرح دهد.
- ۲- سرفصل دروس را بداند.

جلسه دوم:

هدف کلی: روشهای مختلف آماده سازی نمونه ها ۱

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- روشهای مختلف آماده سازی نمونه های ذرات جمع آوری شده بر روی بسترهای جامد را نام ببرد.
- ۲- روش توزین (Gravimetric) را شرح دهد.
- ۳- روش شستشوی فیلتر را توضیح دهد.
- ۴- روش شفاف کردن فیلترها را توضیح دهد.

جلسه سوم:

هدف کلی: آشنایی با روشهای مختلف آماده سازی نمونه ها ۲

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- روش سوزاندن خشک را توضیح دهد.
- ۲- روش سوزاندن مرطوب را شرح دهد.
- ۳- روش قرائت مستقیم ذرات را شرح دهد.
- ۴- روش های آماده سازی نمونه های گازها و بخارات را بداند.
- ۵- روش آماده سازی نمونه های گازها بخار جمع آوری شده بر روی فیلتر را بداند.
- ۶- روش آماده سازی نمونه های گازها بخار جمع آوری شده توسط ایمپینجرها را بداند.
- ۷- روش آماده سازی نمونه های گازها بخار جمع آوری شده توسط جاذبهای سطحی را بداند.

جلسه چهارم:

هدف کلی: کالیبراسیون

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- روشهای تعیین راندمان جمع آوری نمونه بردار را توضیح دهد.
- ۲- روشهای تعیین ثبات و بازیافت نمونه را بداند.
- ۳- روشهای کالیبراسیون فلو و حجم را بداند.
- ۴- روشهای کالیبراسیون دستگاههای قرائت مستقیم را بداند.

جلسه پنجم:

هدف کلی: دستگاه های قرائت مستقیم ا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- مزایا و معایب دستگاههای قرائت مستقیم را بیان کند.
- ۲- انواع وسایل قرادت مستقیم که براساس خواص فیزیکی و شیمیایی کار می کنند را نام ببرد.
- ۳- اصول کار دستگاههای شمارنده ذرات را بیان کند.
- ۴- خاصیت شیمی لومینانس را در دستگاه های قرائت مستقیم توضیح دهد.
- ۵- خاصیت احتراق را در دستگاههای قرائت مستقیم توضیح دهد.

جلسه ششم:

هدف کلی: دستگاه های قرائت مستقیم ا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- کاربرد خاصیت هدایت الکتریکی را در دستگاههای قرائت مستقیم توضیح دهد.
- ۲- کاربرد خاصیت هدایت حرارتی را در دستگاههای قرائت مستقیم توضیح دهد.
- ۳- آشکارساز یونیزاسیون شعله ای را در دستگاههای قرائت مستقیم توضیح دهد.
- ۴- کاربرد مقایسه تغییر رنگ را در دستگاههای قرائت مستقیم توضیح دهد.
- ۵- اصل انعکاس نور را در دستگاههای قرائت مستقیم توضیح دهد.
- ۶- اصول کار دتکتور تیوبها را توضیح دهد.

جلسه هفتم:

هدف کلی: نمونه برداری، تعیین سایز و شمارش ذرات گرد و غبار به روش میکروسکوپی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- طرز کار میکروسکوپ را بداند.
- ۲- نحوه آماده سازی نمونه ها برای بررسی های میکروسکوپی را توضیح دهد و انجام دهد.
- ۳- نکات مهم در مرحله نمونه برداری توسط فیلتر غشایی برای شمارش ذرات و همچنین تعیین سایز ذرات را بداند.
- ۴- گراتیکول های چشمی و شیئی را بشناسد.
- ۵- میکروسکوپ یا بعبارتی خط کش چشمی را کالیبره کند.
- ۶- شمارش ذرات را با استفاده از شبکه و پیل انجام دهد.
- ۷- تعیین سایز ذرات را انجام دهد.

جلسه هشتم:

هدف کلی: آشنایی با اسپکتروفتومتر UV-Vis و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- اجزاء اصلی دستگاه اسپکتروفتومتری را نام ببرد.
- ۲- وظیفه هریک از اجزاء اصلی دستگاه اسپکتروفتومتری را شرح دهد.
- ۳- نحوه ترسیم منحنی کالیبراسیون را توضیح دهد.
- ۴- برانگیختگی الکترونی را بداند.
- ۵- طرز محاسبه غلظت نمونه ها با استفاده از منحنی کالیبراسیون را بداند.

جلسه نهم:

هدف کلی: آشنایی با اسپکتروفتومتری IR و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا

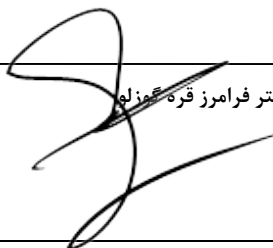
اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- ارتعاشات مولکولی را در محدوده طیف مادون قرمز بداند.
- ۲- عدد موجی را محاسبه کند.
- ۳- نحوه خواندن طیف IR را بداند.

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

تاریخ ارسال :

نام و امضای مدیر گروه: دکتر فرامرز قره‌موزلم

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امیدی

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷

۴- عوامل مهم در ایجاد یک طیف مادون قرمز را بداند.

جلسه دهم:

هدف کلی: آشنایی با انواع کروماتوگرافی و آشنایی با گاز کروماتوگرافی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا ۱

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- اجزای دستگاه گاز کروماتوگراف را بداند.
- ۲- خصوصیات فاز متحرک و انواع آن را بیان کند.
- ۳- خصوصیات محل تزریق نمونه را در گاز کروماتوگراف بیان کند.
- ۴- فاز ثابت و انواع ستونها را بطور کامل توضیح دهد.
- ۵- انواع دتکتورهای گاز کروماتوگراف را نام ببرد.
- ۶- طرز کار دتکتور یونیزاسیون شعله ای (FID) را توضیح دهد.

جلسه یازدهم:

هدف کلی: آشنایی با گاز کروماتوگرافی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا ۲

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- طرز کار دتکتور هدایت حرارتی (TCD) را توضیح دهد.
- ۲- طرز کار دتکتور تسخیر الکترونی (ECD) را توضیح دهد.
- ۳- نحوه آنالیز کمی و کیفی در کروماتوگرافی گازی را توضیح دهد.
- ۴- دماهای مهم در گاز کروماتوگرافی را بداند و تفاوت دمای ثابت و برنامه ریزی شده برای ستون را بداند.
- ۵- کالیبراسیون دستگاه گاز کروماتوگراف را توضیح دهد.

جلسه دوازدهم:

هدف کلی: آشنایی با کروماتوگرافی مایع با عملکرد بالا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- اجزای دستگاه کروماتوگرافی مایع با کارکرد عالی (HPLC) را بداند.
- ۲- وظایف هر کدام از اجزای دستگاه HPLC را توضیح دهد.
- ۳- نحوه آنالیز کمی و کیفی در کروماتوگرافی گازی را توضیح دهد.

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدیر گروه: دکتر فرامرز قره کونله

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امیدی

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷

۴- تفاوت کروماتوگرافی مایع و HPLC را بدانند.

۵- کالیبراسیون دستگاه HPLC را توضیح دهد.

جلسه سیزدهم:

هدف کلی: آشنایی با کروماتوگرافی صفحه ای

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- انواع کروماتوگرافی صفحه ای را نام ببرد.
- ۲- فازهای ثابت و متحرک در کروماتوگرافی صفحه ای را توصیف کند.
- ۳- اصول کار کروماتوگرافی کاغذی را توضیح دهد.
- ۴- انواع ترکیبات مورد استفاده در فاز ثابت کروماتوگرافی صفحه ای را نام ببرد.
- ۵- کروماتوگرافی در دو بعد را توضیح دهد.
- ۶- ضریب تأخیر را تعریف کند.
- ۷- اصول آنالیز کمی و کیفی در کروماتوگرافی صفحه ای را توضیح دهد.
- ۸- کروماتوگرافی غشاء نازک را شرح دهد.

جلسه چهاردهم:

هدف کلی: آشنایی با جذب اتمی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- اجزای دستگاه اتمیک ابسوربشن را بدانند.
- ۲- وظایف هر کدام از اجزای دستگاه اتمیک ابسوربشن را توضیح دهد.
- ۳- نحوه کالیبراسیون دستگاه اتمیک ابسوربشن را توضیح دهد.
- ۴- ترکیباتی که با دستگاه اتمیک ابسوربشن میتوان آنالیز نمود را نام ببرد.

جلسه پانزدهم:

هدف کلی: حدود مجاز تماس شغلی در شیفتهای معمولی و شیفتهای بیش از ۸ ساعت

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

- ۱- انواع حدود تماس شغلی مجاز را نام ببرد.

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امیدی

تاریخ ارسال:

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷

- ۲- میانگین زمانی تماس شغلی مجاز را تعریف کند.
- ۳- میانگین زمانی تماس شغلی مجاز را برای چند ترکیب که فاقد اثرات سینرژیک می باشند محاسبه کند.
- ۴- میانگین زمانی تماس شغلی مجاز را برای چند ترکیب که دارای اثرات سینرژیک می باشند محاسبه کند.
- ۵- حد مجاز تماس کوتاه مدت را تعریف کند.
- ۶- سقف مجاز تماس آلاینده ها را تعریف کند.
- ۷- روشهای مختلف متعادل سازی برای زمانهای تماس بیش از ۸ ساعت در روز را نام ببرد.
- ۸- روش متعادل سازی میزان مواجهه را توضیح دهد.
- ۹- روش استاندارد تصحیح شده را توضیح دهد.
- ۱۰- روش تعیین حد تماس شغلی اصلاح شده را توضیح دهد.

جلسه شانزدهم:

هدف کلی: حدود آستانه مجاز ذرات باتوجه به سایز آنها، تفسیر نتایج و تعیین سطح اقدام

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو باید قادر باشد:

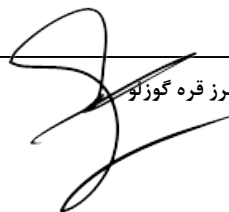
- ۱- معیارهای مربوط به ذرات باتوجه به سایز آنها را نام ببرد.
- ۲- حد مجاز توده ذرات تنفسی را تعریف کند.
- ۳- حد مجاز توده ذرات توراسیکی را تعریف کند.
- ۴- حد مجاز توده ذرات قابل تنفس را تعریف کند.
- ۵- مشخصات هرکدام از حدود مجاز ذرات تنفسی، توراسیکی و قابل تنفس را بیان کند.
- ۶- نتایج حاصل از اندازه گیری نمونه آلاینده های محیط کار را تفسیر نماید.
- ۷- سطح اقدام را با توجه به نتایج اندازه گیری تعیین نماید.

جلسه هفدهم:

هدف کلی: رفع اشکال

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدیر گروه: دکتر فرامرز قره گوزلو

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امیدی

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷

منابع:

- ۱- نمونه برداری و تجزیه آلاینده های هوا، جلد ۱، ۲ و ۳، دکتر عبدالرحمان بهرامی.
2. Stem MB. Application and Computational Elements Industrial Hygiene, 1999.
3. Skoo G and West. Principles of Instrumental Analysis.
4. NIOSH Manual of Analytical Methods.

روش تدریس:

آموزش به صورت سخنرانی (مجازی) بوده و پرسش و پاسخ در طول ترم به صورت حضوری و مجازی (تلفنی، سامانه نوید، اسکایپ و ...)، آزاد می باشد.

وسایل آموزشی:

سامانه نوید

سنجش و ارزشیابی

آزمون	روش	سهم از نمره کل (بر حسب درصد)	تاریخ	ساعت
کوئیز				
آزمون میان ترم				
آزمون پایان ترم	تشریحی (کتبی)	۹۰٪	پایان ترم	-
پروژه درسی (مثل ترجمه متون و ...)	تحویل بصورت الکترونیکی	۱۰٪	قبل از امتحانات	-

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجو:

دانشجو بایستی در تاریخ مقرر مطالب درسی را دانلود کرده و مطالعه نماید و تیک مطالعه شد را در سامانه نوید بزند و تکالیف تعیین شده را در موعد مقرر انجام داده در سامانه بارگذاری نماید.

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدیر گروه: دکتر فرامرز قره گوزلی

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امیدی

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷

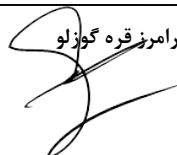
جدول زمانبندی درس تجزیه و ارزشیابی نمونه های هوا

بر حسب روز و ساعت جلسه :

مدرس	موضوع هر جلسه	تاریخ	جلسه
دکتر برزگر	آشنایی با طرح درس و سرفصل ارائه شده از سوی وزارت	۹۹/۱۱/۴	۱
دکتر برزگر	آشنایی با روشهای مختلف آماده سازی نمونه ها ۱	۹۹/۱۱/۱۱	۲
دکتر امیدی	آشنایی با روشهای مختلف آماده سازی نمونه ها ۲	۹۹/۱۱/۱۸	۳
دکتر برزگر	کالیبراسیون	۹۹/۱۱/۲۵	۴
دکتر برزگر	دستگاه های قرائت مستقیم ۱	۹۹/۱۲/۲	۵
دکتر امیدی	دستگاه های قرائت مستقیم ۲	۹۹/۱۲/۹	۶
دکتر برزگر	نمونه برداری، تعیین سایز و شمارش ذرات گرد و غبار به روش میکروسکوپی	۹۹/۱۲/۱۶	۷
دکتر برزگر	آشنایی با اسپکتروفتومتر UV-Vis و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا	۹۹/۱۲/۲۲	۸
دکتر امیدی	آشنایی با اسپکتروفتومتری IR و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا	۴۰۰/۱/۱۴	۹
دکتر برزگر	آشنایی با انواع کروماتوگرافی و آشنایی با گاز کروماتوگرافی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا ۱	۴۰۰/۱/۲۱	۱۰
دکتر برزگر	آشنایی با گاز کروماتوگرافی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا ۲	۴۰۰/۱/۲۸	۱۱
دکتر امیدی	آشنایی با کروماتوگرافی مایع با عملکرد بالا	۴۰۰/۲/۴	۱۲
دکتر برزگر	آشنایی با کروماتوگرافی صفحه ای	۴۰۰/۲/۱۱	۱۳
دکتر امیدی	آشنایی با جذب اتمی و کاربرد آن در تجزیه نمونه های هوا	۴۰۰/۲/۱۸	۱۴
دکتر امیدی	حدود مجاز تماس شغلی در شیفتهای معمولی و شیفتهای بیش از ۸ ساعت	۴۰۰/۲/۲۵	۱۵
دکتر امیدی	حدود آستانه مجاز ذرات باتوجه به سایز آنها، تفسیر نتایج و تعیین سطح اقدام	۴۰۰/۳/۱	۱۶
دکتر برزگر - دکتر امیدی	رفع اشکال	۴۰۰/۳/۸	۱۷
	امتحان پایان ترم		۱۸

نام و امضای مسئول EDO دانشکده: دکتر رویا صفری

تاریخ ارسال :

تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس: دکتر اکبر برزگر
دکتر فریبرز امیدی

تاریخ تحویل: ۹۹/۱۰/۲۷